

'n HOESBREEF

UITGAVE VAN STICHTING HISTORISCHE SOCIËTEIT ENSCHEDE-LONNEKER

Rantsoenering in de Tweede Wereldoorlog

Aardappelen 44	Aardappelen 45	Aardappelen 46	Aardappelen 47	Aardappelen 48	VLEESCH 48A	VLEESCH 47A	VLEESCH 46A	VLEESCH 45A	VLEESCH 44A	VLEESCH 43A	VLEESCH 42A	VLEESCH 41A
Aardappelen 44	Aardappelen 45	Aardappelen 46	Aardappelen 47	Aardappelen 48	VLEESCH 48B	VLEESCH 47B	VLEESCH 46B	VLEESCH 45B	VLEESCH 44B	VLEESCH 43B	VLEESCH 42B	VLEESCH 41B
ALGEMEEN 256	ALGEMEEN 261	ALGEMEEN 266	ALGEMEEN 271	ALGEMEEN 276	VOEDINGSMIDDELEN VOOR HOUDERS VAN INLEGVELLEN GA 401							BONKAART KA411-412
ALGEMEEN 257	ALGEMEEN 262	ALGEMEEN 267	ALGEMEEN 272	ALGEMEEN 277	RESERVE A95	RESERVE A93	RESERVE A91	RESERVE A89	RESERVE A87	RESERVE A85	RESERVE A83	RESERVE A81
ALGEMEEN 258	ALGEMEEN 263	ALGEMEEN 268	ALGEMEEN 273	ALGEMEEN 278	RESERVE A96	RESERVE A94	RESERVE A92	RESERVE A90	RESERVE A88	RESERVE A86	RESERVE A84	RESERVE A82
ALGEMEEN 259	ALGEMEEN 264	ALGEMEEN 269	ALGEMEEN 274	ALGEMEEN 279								
ALGEMEEN 260	ALGEMEEN 265	ALGEMEEN 270	ALGEMEEN 275	ALGEMEEN 280	BROOD 48A(4)	BROOD 47A(4)	BROOD 46A(4)	BROOD 45A(4)	BROOD 44A(4)	BROOD 43A(4)	BROOD 42A(4)	BROOD 41A(4)
					BROOD 48A(4)	BROOD 47A(4)	BROOD 46A(4)	BROOD 45A(4)	BROOD 44A(4)	BROOD 43A(4)	BROOD 42A(4)	BROOD 41A(4)
					BROOD 48A(4)	BROOD 47A(4)	BROOD 46A(4)	BROOD 45A(4)	BROOD 44A(4)	BROOD 43A(4)	BROOD 42A(4)	BROOD 41A(4)
					BROOD 48A(4)	BROOD 47A(4)	BROOD 46A(4)	BROOD 45A(4)	BROOD 44A(4)	BROOD 43A(4)	BROOD 42A(4)	BROOD 41A(4)
RESERVE A100	RESERVE A101	RESERVE A102	RESERVE A103	RESERVE A104	BROOD 48A(4)	BROOD 47A(4)	BROOD 46A(4)	BROOD 45A(4)	BROOD 44A(4)	BROOD 43A(4)	BROOD 42A(4)	BROOD 41A(4)

Zoals waarschijnlijk elk archief in Nederland is ook de documentatie van de SHSEL in de loop van de jaren verrijkt met een ruim aantal bonnen en bonkaarten die in de Tweede Wereldoorlog en in de periode daarna zijn uitgegeven.

Door Kor Feringa

De herdenking van de bevrijding van Enschede, op 1 april a.s. 80 jaar geleden, is een goede aanleiding om nog eens te herinneren aan het toen geldende distributiestelsel en aan de rantsoenering van alle mogelijke producten die daarmee samenhang.

Staat de laatste oorlogswinter (1944-1945) in het westen van het land bekend als de hongerwinter (met ongeveer 20.000 doden), het nog niet bevrijde oosten en noorden profiteerden weliswaar van de

ligging in voornamelijk agrarisch gebied, maar ook daar waren de rantsoenen inmiddels minimaal. Bovendien waren de verbindingen met het bevrijde zuiden (en dus met de kolenmijnen in Limburg) verbroken en was sinds 17 september 1944 treinvervoer als gevolg van de spoorwegstaking al helemaal niet meer mogelijk. Tegelijkertijd wordt op ruime schaal onderdak gegeven aan met name evacuees uit Noord-Limburg en aan ondervoede kinderen uit de Randstad.

Distributiemaatregelen golden in Nederland van 11 oktober 1939 (sukker) tot 14 januari 1952 (als laatste is dan ook koffie weer vrij verkrijgbaar). In die periode was voor elke in het bevolkingsregister opgenomen Nederlander op basis van het persoonsbewijs een distributiestamkaart beschikbaar. In 1941 werd een vervangende tweede stamkaart uitgegeven. Op basis van de stamkaart werden periodiek bonkaarten

verstrek. Om te voorkomen dat de rantsoenen ook ondergedoken landgenoten zouden kunnen bereiken, golden voor de uitgifte van bonkaarten diverse veiligheidsmaatregelen als controlezegeltjes, afgeknipte hoeken, e.d.

Boeren kregen overigens geen melk- en vleesbonnen. Voor kraamvrouwen waren er extra bonnen.

In de loop van de oorlog zijn door het verzet enkele malen grote hoeveelheden bonkaarten buitgemaakt om die te kunnen distribueren aan hen die daar officieel niet over mochten beschikken. Op zich al een riskante bezigheid.

Al in juni 1940 kwamen koffie, thee, brood, bloem, vlees en vleeswaren, boter, kaas en eieren en ook zeep en zout op de bon, evenals alle textielproducten, schoenen, brandstof (en dus ook gas en licht) en elektrische apparaten.

[Lees verder op Pagina 3](#)

'n HOESBREEF

Stichting Historische Sociëteit Enschede - Lonneker

Deze gratis en interactieve digitale nieuwsbrief van de Historische Sociëteit verschijnt tien keer per jaar.

www.shsel.nl

Redactie

Ilse van Heerwaarden
Wim Corduwener

hoesbreef@gmail.com

Vorige nummers van 'n Hoesbreef kunt u [hier downloaden](#).

Secretariaat

Gerard Hemelt,
Suze Groeneweglanden 14,
7542 NM Enschede. 06 197 255 77.
secre.shsel@gmail.com

'n Sliepsteen

Contribuanten ontvangen vier keer per jaar ons historisch blad 'n Sliepsteen.

Redactie:
Jan Brummer, 06 2412 02 06
of janbrummer@shsel.nl

<https://www.facebook.com/SHSEL/>

Ons documentatiecentrum is te raadplegen in Prismare, ruimte 1.07. Roomweg 167 op **woensdag- en vrijdagmiddag van 14.00 tot 17.00 uur**.

De Historische Sociëteit Enschede- Lonneker heeft bij de belastingdienst de status van culturele ANBI. Dat betekent dat een gift aan de Sociëteit voor 125 procent kan worden afgetrokken van de inkomstenbelasting en voor 150 procent van de vennootschapsbelasting. Een ANBI is een algemeen nut beogende instelling. Onze Historische Sociëteit mag zich culturele ANBI noemen omdat we een instelling zijn die voor minstens 90 procent actief is op cultureel gebied.

Herdenking 80 jaar bevrijding van Enschede

► Op 1 april 1945 is Enschede bevrijd, na het ondergaan van vijf jaar Duitse bezetting en terreur tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Het '1 april 1945 comité Enschede', houdt jaarlijks een bevrijdingsherdenking bij de Commonwealth War Graves op de Oosterbegraafplaats en Gedenkpark te Enschede.

Hierbij worden de militairen en verzetsmensen herdacht die direct of indirect bij vijandelijke acties zijn gesneuveld, geëxecuteerd of anderszins om het leven zijn gekomen op Enschede's grondgebied of in de directe omgeving. Tijdens de herdenking zijn er o.a. enkele sprekers, scholieren met een gedicht en is er een ceremonieel eerbetoon.

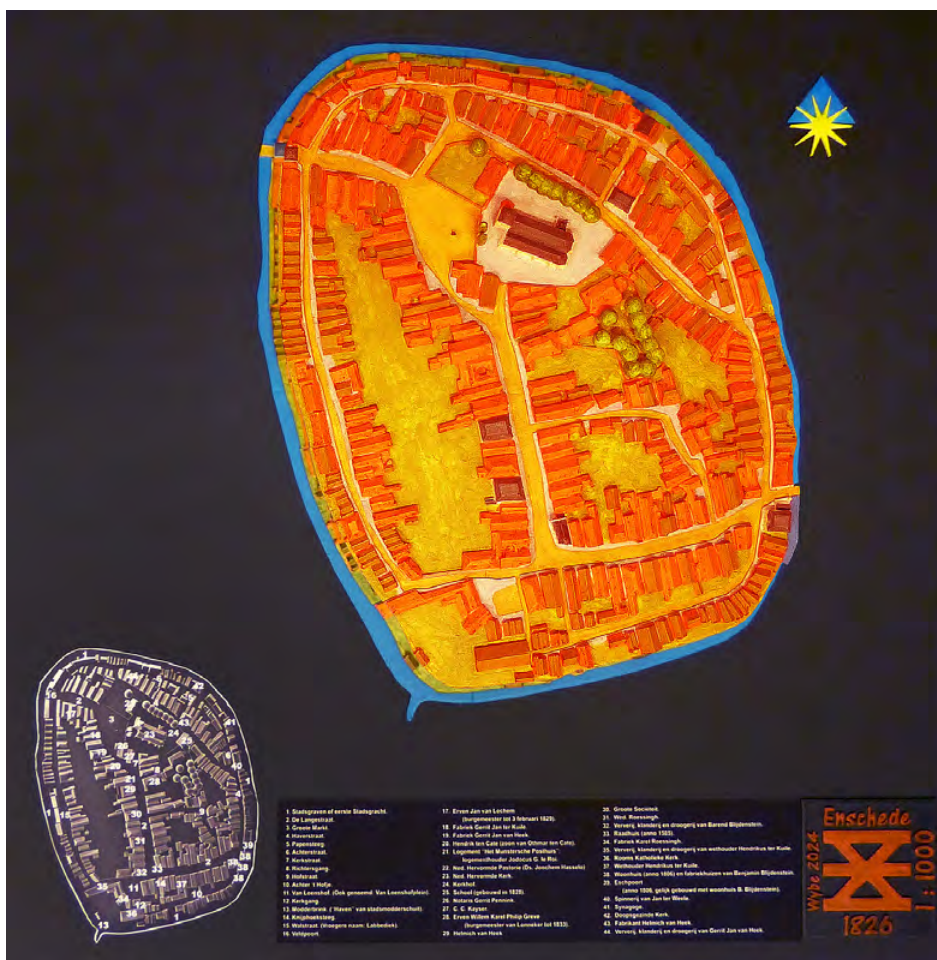
Dit jaar is het tachtig jaar na de bevrijding van Enschede. Op zaterdag 29 maart 2025 verzamelen we vanaf 10.00 uur bij de hoofdingang van de Oosterbegraafplaats aan de Noord-Esmarkerrondweg.

Bezoek voor meer informatie de website:

<https://sites.google.com/view/1april1945/>

Plattegrond Enschede 1826 in 3D

▲ In ons atelier bij Prismare hangt een fraaie 3D-print van Enschede in 1826. Deze is gemaakt op een schaal van 1:1000 gemaakt door Wybe van de Hoek en ingelijst in een zgn. baklijst 50 x 50 cm, voorzien van een transparante kunststof ruit.

Wybe maakte deze en een plattegrond van de stad in 1862 ook op een schaal van 1:1750 ingelijst 27 x 27 cm.

Deze is beperkt beschikbaar en in één kleur gespoten en inclusief een beschrijving te koop voor € 27,50.

Herman van de Pieterman

Rantsoenering in de Tweede Wereldoorlog

Vervolg van Pagina 1

In 1941 kwamen daarbij: melk en melkproducten, rookartikelen en versnaperingen, lucifers. Textielproducten (ook uniformen en werkkleding), maar bij voorbeeld ook fietsbanden, waren vanaf 1942 alleen nog verkrijgbaar op speciale op naam gestelde vergunningen. In 1943 gold de distributie ook groenten, fruit en vis. Daarnaast waren huishoudelijke artikelen niet meer vrij verkrijgbaar.

Ook surrogaatartikelen zoals klei-zeep vielen onder de distributie. Bovendien kon men alleen maar naar winkels waar men vaste klant was.

Het resultaat: een hoeveelheid administratief werk in elke huishouding, maar ook voor de winkeliers die op hun beurt uitsluitend nog bevoorrad werden op basis van ingeleverde bonnen.

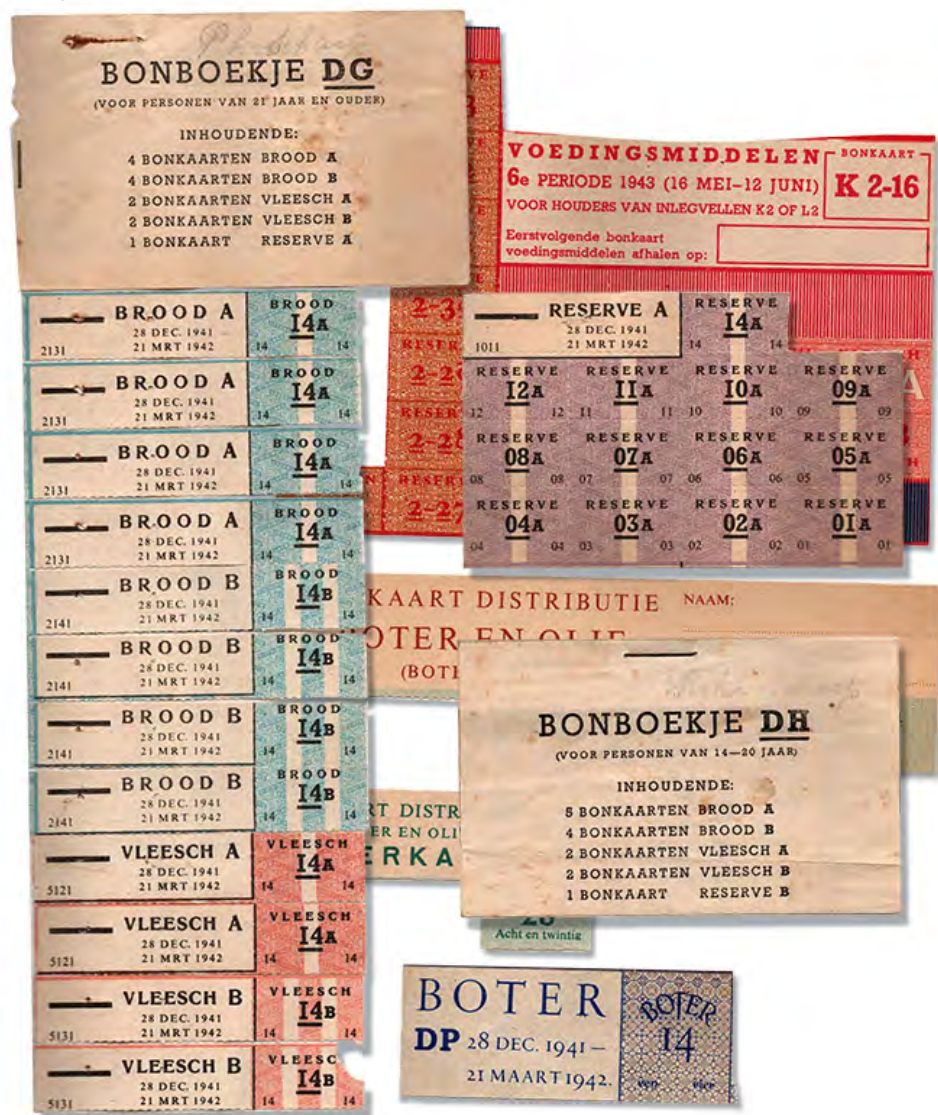
De bedoeling van het distributiestelsel was uiteraard een zo eerlijk mogelijke rantsoenering van beschikbare producten over de bevolking. In de loop van de oorlog werden die rantsoenen regelmatig verlaagd tot ook in onze streken via de distributie geen aardappelen meer beschikbaar waren, geen melk en margarine meer en in het voorjaar uiteindelijk nog maar een half brood per persoon per 14 dagen.

Alle gemeenten kenden een eigen distributiedienst. Ties Wiegman schrijft in zijn boek over verzetsman Dirk van der Meer, die in zijn kwaliteit van ambtelijk sectiehoofd van de Distributiedienst van de gemeente Enschede de leiding had over een speciale afdeling, verantwoordelijk was voor de uitgifte van een afzonderlijke boter- en vetkaart voor armlastige gezinnen, maar daarnaast illegaal nog 200 gezinnen voorzorg van extra voedselbonnen. ('De strijd van verzetsman Dirk van der Meer', AFdH uitgevers/SHSEL).

Inwoners van Enschede konden sinds medio 1941 desgewenst gebruikmaken van de centrale keukens aan de Oliemolensingel (in de bocht bij de Edo Bergsmabrug) en de Poolmansweg, waar met een voorafgaande reservering, een knipkaart,

▲ Olieverfpaneel 'Haring op de bon' uit 1946 van Lucie van Dam van Isselt (1871–1949).

de nodige bonnen en nog een klein bedrag soep of stampot verkrijgbaar was. Rond de bevrijding waren daar enkele weken lang overigens

alleen nog maar mollebonnen beschikbaar, afkomstig uit een door de bezetters tot zinken gebracht schip in het Twentekanaal.

Het historische winkelpand aan de Marktstraat 6

▲ Links het in originele staat teruggebrachte pand aan de Marktstraat 6 en rechts de rood geschilderde versie van het pand.

► Het is juni 2017 als Enschede opgeschrikt wordt door het feit dat de volledige gevel van een markant historisch winkelpand uit 1905 in de Marktstraat 6 rood geschilderd is. Het betreft hier dan wel geen pand met een monumentstatus maar de verbazing is er niet minder om.

De politiek, het gemeentebestuur en erfgoedorganisaties zijn het er over eens: dit kan gewoonweg niet. De gemeente dreigt met een welstandsexces maar het blijft oorverdovend stil en het pand blijft de gemoederen in Enschede bezighouden. Er volgen echter geen dwangmaatregelen en de gemeente probeert in

goed overleg met de eigenaar het pand in de originele kleurstelling terug te brengen.

In april 2021 neemt eigenaar Nico Yagci eindelijk het initiatief om de oorspronkelijke kleuren van het winkelpand te herstellen. Overigens verklaart de eigenaar dat de vertraging in belangrijke mate heeft afgehangen van een te verstrekken omgevingsvergunning.

We zijn inmiddels bijna zeven jaar onderweg en dat allemaal om de kleurstelling van de gevel van een historisch winkelpand. De Marktstraat is een van de beeldbepalende prestigieuze winkelstraten van

Enschede. De weinige historische gebouwen en winkelpanden die wij in Enschede nog rijk zijn, moeten we toch koesteren. Niet alleen leegstand is een slecht visitekaartje voor onze stad maar ook de ambtelijke molens die hier wel wat sneller hadden kunnen draaien.

Het blijkt toch maar weer dat een monumentstatus voor een dergelijk pand een betere bescherming biedt tegen dit soort excessen.

Het winkelpand staat nu in volle glorie te pronken en is wederom een waardevolle toevoeging van de Marktstraat.

BRON: ERFGOED MAGAZINE ENSCHEDE

Schakelkast Hotel De Graaff

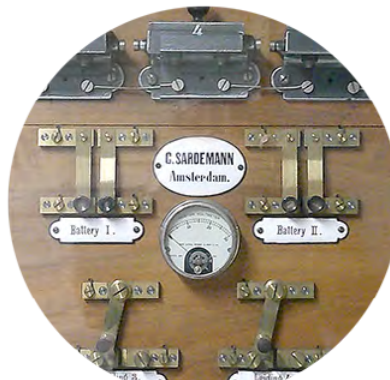
► In het februari-nummer van de Hoesbreef stond een foto van een oude schakelkast die ooit dienst heeft gedaan in Hotel De Graaff. Deze heeft inmiddels een vaste plaats in ons atelier bij Prismare gekregen.

In het midden zien we een ovaal plaatje met de tekst 'G. Sardemann – Amsterdam'. Na enig speurwerk op Delpher werd duidelijk dat deze Sardemann horlogemaker was. De oudste informatie dateert van 1871.

Hij werd vooral bekend vanwege het feit dat hij voor die tijd elektrische klokken maakte, die – en dat was in die tijd niet gebruikelijk – op tijd liepen. Eind 1885 ging zijn zaak failliet en trad hij als vertegenwoordiger in dienst van de firma Wagner in Wiesbaden.

Interessant zijn (rechts) een artikel in de Tubantia van maart 1903 en een advertentie uit 1871.

Jan Brummer

Uitgenoodigd door den heer G. Sardemann, vertegenwoordiger van de Electrotechnische Fabrik van C. Theod. Wagner te Wiesbaden, bezichtigden wij gisteren ten Stadhuse de elektrische klokken en de wijze, waarop deze werken in verbinding met de verschillende uurwerken elders in de stad, op den toren en de eventueel eerlang in gebruik te nemen bij particulieren, op fabrieken enz. enz.

Eene nauwkeurige beschrijving van de geheele inrichting te geven zou ons zeer zeker te ver voeren, doch enkele punten willen we niet onvermeld laten.

Ten eerste is de constructie op zeker punt in het mechaniek, de afsmeltzekering, zoodanig, dat het gevaar voor 't inslaan van den bliksem totaal is vermeden; de beide batterijen, welke om de 8 dagen worden omgezet, blijven jaren lang goed; de klokken op dezelfde lijn kan men van daar uit naar wensch verstellen; er zijn 6 lijnen en op ieder daarvan kunnen 30 klokken voorkomen. Nu reeds heeft de batterij 2 1/4 jaar gewerkt — zonder verbindingen met klokken, zooals thans mogelijk is — en de drijfkracht behoeft bijna niet verhoogd te worden, doch mag niet komen onder 10 volts. Mocht de controleklok zijn afgelopen, zonder dat men het direct wist, dan wordt dit onmiddellijk door eene elektrische bel luide en onophoudelijk verkondigd. Voor betrekkelijk geringen prijs kan elke klok worden aangesloten en, wil men ongaarne thuis de eigen huisklok, 't zij wegens sierlijken vorm of anderszins missen, dan kan met geringe moeite deze voor dit doel worden in gereedheid gebracht. In verschillende groote plaatsen als o.a. Rotterdam, Nijmegen, Vlissingen, Groningen, Leeuwarden, Arnhem, Hengelo enz. heeft men dit systeem.

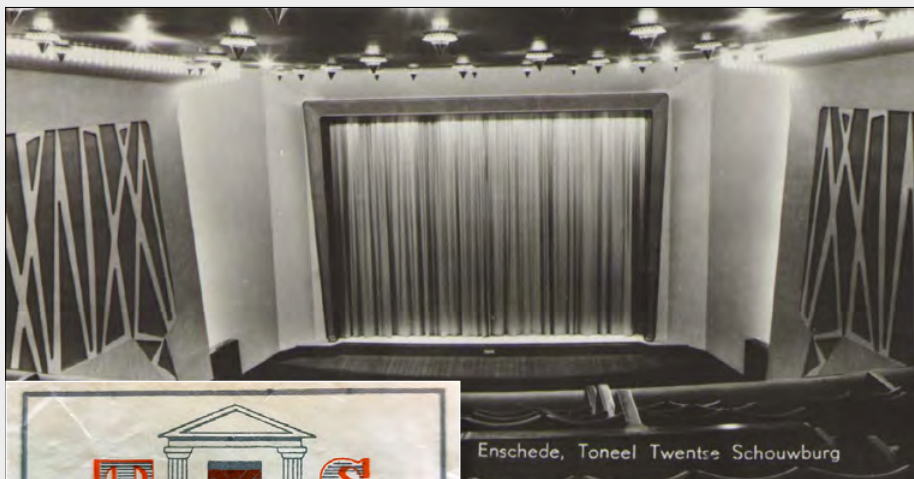
Suikerzakjes van weleer: De Twentse Schouwburg

De Twentse Schouwburg aan de Langestraat was een plek waar menig Enschedeër met warme gevoelens aan terugdenkt. In het pand aan de Langestraat vestigt zich in eerste instantie (1801) een herenclub. In de loop der jaren groeit het aantal leden, van deze uit notabelen bestaande club, gestaag en daarom wordt het pand in 1823 aanzienlijk vergroot.

Wanneer het gebouw in 1862 ten gevolge van de grote stadsbrand aan de vlammen ten prooi valt, wordt het een jaar later herbouwd als 'Grote Sociëteit'. In 1889 wordt de bouw aanbesteed van een nieuwe schouwburgzaal. De Grote Sociëteit schenkt de bevolking in Enschede een theaterzaal, tevens concertzaal. Een lang gekoesterde wens van de inwoners van Enschede gaat hiermee in vervulling. De accommodatie voldoet decennialang aan de behoeften van de bezoekers, maar na verloop van tijd raakt het pand zodanig in verval dat men in 1951 een plan opstelt voor een nieuw te bouwen schouwburg.

In 1953 legt burgemeester M. van Veen de eerste steen voor de verbouwing en uitbreiding van de Grote Sociëteit. De uitbreiding kan worden gerealiseerd in de tuin van de oude schouwburg en in de tuin van een aangrenzend pand dat voor deze verbouwing wordt aangekocht. In datzelfde jaar worden de statuten van de 'Grote Sociëteit NV' omgezet in de 'Twentse Schouwburg NV'. Twee jaar later, in 1955 wordt de nieuwe Twentse Schouwburg officieel geopend door minister Cals.

De concertzaal van de schouwburg wordt de thuishaven voor zowel het Overijssels Philharmonisch Orkest, als voor het operagezelschap Forum. De oude schouwburgzaal blijft tot 1978 dienst doen als bioscoop en krijgt de naam City-Theater. Al snel na de verbouwing weten bezoekers van heinde en verre de Twentse Schouwburg te vinden voor opera en operette, concerten, toneelvoorstellingen, revue en cabaret. Daarnaast worden er demonstraties, exposities, lezingen, bals, recepties en jaarvergaderingen

▲ Servies uit de foyer van de Twentse Schouwburg.

georganiseerd. Dat alles maakt dat vrijwel iedere Enschedeër in die tijd wel eens een bezoek heeft gebracht aan de Twentse Schouwburg.

In 1977 blijkt dat er in het pand op uitgebreide schaal sprake is van achterstallig onderhoud. Bezoekers zakken door de stoelen, er vallen stukken uit het plafond naar beneden en de verwarming hapert meer dan eens. Omdat zelfs sluiting op de loer ligt, zal de Gemeente Enschede diep in de buidel moeten tasten. Enschede is in die tijd echter een artikel 12-gemeente met een begrotingstekort van twintig miljoen. De verbouwing van de 25 jaar oude schouwburg wordt beraamd op maar liefst negentien miljoen gulden. In 1981 komt er hulp vanuit Den Haag. Dit is grotendeels te danken aan de lobby van burgemeester Wierenga en dankzij hem stelt het Rijk een bedrag van elf miljoen gulden beschikbaar.

Op 1 maart 1985 is het zover; burgemeester Wierenga opent de nieuwe Twentse Schouwburg. In de grote zaal is er plaats voor 900 personen, in de kleine zaal kunnen 300 bezoekers plaatsnemen. Er is een kleine en grote foyer waarin Arie Spruyt een boekhandel drijft. Op het dak worden in 1986 figuren uit de muziekwereld aangebracht. In de jaren negentig verkeert de schouwburg wederom in zwaar weer. Er zijn exploitatieproblemen en het lukt het gemeentebestuur niet om de financiële problemen op te lossen. Uiteindelijk wordt in 2002 Podium Twente opgericht. Een overkoepelende naam waaronder Muziekcentrum Enschede, De Grote Kerk en de Twentse Schouwburg naar buiten treden. Omdat de Twentse Schouwburg toe is aan een grondige verbouwing teneinde grotere producties te kunnen huisvesten, wordt gekozen voor een ander, moderner pand gevestigd aan de Wenninkgaarde. Dit pand krijgt de naam het Wilminktheater. De opening in 2008 wordt groots gevierd. Het theatercafé aan de Langestraat ondergaat een transformatie en krijgt de naam de Kleine Willem.

Momenteel is het een geliefde plek voor culturele en zakelijke bijeenkomsten met een capaciteit voor 100 tot 290 personen.

Onlangs heeft de Historische Sociëteit Enschede-Lonneker (SHSEL) een aantal serviesdelen mogen ontvingen welke afkomstig zijn uit de foyer van de Twentse Schouwburg. Hierover leest u binnenkort meer in de Hoesbreef.

Rita van de Wetering

Onbekend maar niet onbemind

Uw reactie graag naar Jan Brummer: janbrummer@shsel.nl

► Op bijgaande foto zien we op een vrachtwagen het deel van een wijzerplaat en een aantal klokken. Deze zijn kennelijk op weg om op- en in een kerktoeren aangebracht te worden.

In welk jaar werd deze foto gemaakt en voor welke kerk waren de wijzerplaat en de klokken bestemd?

Uw reactie graag naar: janbrummer@shsel.nl

▲ Boerderij De Blikker aan de Windmolenweg 645.

Boerderij De Blikker

► Wie kan ons helpen aan informatie over de bewoners van boerderij De Blikker aan de Windmolenweg 645, vroeger Oude Beckumerweg. We weten alleen dat Johan Blikker hier gewoond heeft tot zijn overlijden in 1956.

De boerderij was eigendom van het Wolbert, tot deze in 1968 werd onteigend voor de aanleg van het industrieterrein Havengebied.

Daarmee kwam ook De Blikker in handen van de gemeente Enschede.

Reacties graag naar:

Han van Beek,

Voorzitter Boerderijcommissie

boerderijcom@shsel.nl

Contactpersonen commissies

► **Binnenstadcommissie**

Georges Schafraad

E-mail: schafraad@gmail.com

► **Boerderijcommissie**

Han van Beek

E-mail: boerderijcom@shsel.nl

► **Documentatiecentrum**

Bart Jansen, tel. 06 3435 45 16

E-mail: jansebart@gmail.com

► **Foto- en verhalencommissie**

Jan Breteler

E-mail: fotoverhalen@shsel.nl

► **Monumentencommissie**

Ton Völker

E-mail: monumentencom@shsel.nl

► **Loakstenen- en**

begraafplaatsencommissie

Harry van der Sleen, tel. 053 852 24 94

E-mail: loakstenencom@shsel.nl

► **PR-commissie**

Bart Jansen, tel. 06 3435 45 16

E-mail: jansebart@gmail.com

► **Redactie 'n Sliepsteen**

Jan Brummer, tel. 06 2412 02 06

E-mail: janbrummer@shsel.nl

► **Historische Kring Glanerbrug**

Joop Kwakman, tel. 06 1972 32 72

E-mail:

info@historischekringglanerbrug.eu

► **ICT**

Tjibbe Knol

E-mail: tjibbeknol@shsel.nl

De
Museum
Fabriek

Naast elk kopje koffie in de Enschedese binnenstad zou een krekkel moeten liggen

► Urk heeft er een en koestert 'm. Arnhem ook. Spakenburg, Katwijk, Weesp, Zwolle en Deventer. Dikkoek, meisjes, hart, knip, mop, blauwvinger of gewoon koek. Als je in een middag elk lokaal koekje uit het land zou willen proeven, hang je 's avonds geheid een paar uur boven het toilet. Tot in de jaren zeventig had ook Enschede een eigen koekje. Daarna raakte dat in de vergetelheid. Tijd voor een revival. Tot ergens in de jaren zestig - andere bronnen noemen de Tweede Wereldoorlog - kregen jarige kinderen een krekkel op de mouw gespeld, bijna letterlijk. Bij jongens werd-ie met een blauwe band om de arm gebonden, bij meisjes met een roze. Daar liep de jarige dan een dag mee rond, om maar aan te geven dat er een jaar aan het jonge leven was toegevoegd. 's Avonds werd-ie soldaat gemaakt.

[Naar YouTube](#)

Boerderijcommissie zoekt hulp

► De Boerderijcommissie van de Stichting Historisch Sociëteit Enschede Lonneker is bezig met het maken van een serie boeken over alle boerderijen in en rond Enschede.

Daarnaast zijn we begonnen met de boerderijen buiten de singels in het gebied van Gronausestraat tot aan de Knalhatteweg.

Inmiddels zijn er vier boeken uitgegeven en zijn we bezig met deel 5 en 6, de gebieden Tweekelo en Driene.

Omdat we de doorlooptijd van de volgende delen willen verkorten, zouden we er graag met meer mensen aan willen werken.

We zijn dan ook op zoek naar mensen die het gebied Lonneker,

vanaf de Deurningerstraat tot aan de Gronausestraat kennen en willen meehelpen de boerderijen in dit gebied en hun historie te onderzoeken en te beschrijven.

Hiervoor worden bevolkingsregisters en oude belastinglijsten gebruikt om de bewoners van de laatste twee eeuwen te vinden.

Het kadaster levert ons de eigenaren sinds 1830. Al deze gegevens moeten worden opgezocht en geanalyseerd.

Wil je ons daarbij helpen of wil je meer informatie, stuur dan een e-mail naar:

johangvanbeek@gmail.com

Ets van de maand

► Deze maand een ets van de in 1927 gebouwde Lasonderkerk. Het interieur van dit rijksmonument is vrijwel geheel in de oorspronkelijke staat. De door J. Veldhuis ontworpen gekleurde mozaïek-ramen trekken veel aandacht. Dit is uiteraard in de zwart-witte ets van Anton Reuvers niet te zien. De toren is ruim 40 meter hoog en bevat een zeer oude Hemony-klok. Van deze ets met de afmeting van ca. 39 x 27 cm. zijn nog slechts een paar exemplaren beschikbaar. Deze ets is te koop voor € 40,- tijdens de openingstijden in onze ruimtes in Prismare.

Een meerderheid

In 1986 werden, na de gemeenteraadsverkiezingen, maar liefst 20 van de 39 zetels in de Raad bezet door leden van de Partij van de Arbeid. De absolute meerderheid. De verkiezingsavond zou natuurlijk een stralend feestje moeten zijn maar ik herinner mij vooral een gevoel van zorg. Op school heb ik geleerd dat in een democratie de meerderheid rekening moet houden met de zorgen en dromen van de minderheid.

Dit principe is er bij mij ingeramd. Die avond in 1986 vroeg ik mij af hoe ik als fractievoorzitter kon zorgen dat leden van de PvdA niet gaan denken dat zij de 'baas' zijn? Uitgangspunt moet en mag zijn dat je invloed uitoefent vanuit betrokkenheid, kennis en visie. Dat is belangrijker dan macht hebben.

Het gaat bij besturen om het algemeen belang en dat veronderstelt samenwerking tussen partijen. Rekening houden met uitgangspunten van anderen betekent dat je geen kloof tussen jezelf en de anderen organiseert. Dan kan je altijd in gesprek blijven. Niet alleen zenden maar ook ontvangen.

Het verschil tussen tirannie van een meerderheid en democratie is dat tirannie altijd gepaard gaat met willekeur 'omdat je de macht hebt'. In een democratische rechtsstaat zijn regels helder en die worden

vastgesteld na democratische besluitvorming. Vind je de regels niet goed toegepast dan kun je naar de rechter. In onze gemeenteraad moest, wat mij betreft, inhoudelijke discussie tot een besluit leiden. Dat lijkt nu bijna ouderwets. Radicale politiek rukt op.

Het verdienmodel van partijen op de politieke flanken is 'onzekerheid' oproepen. Het begint er al mee dat je zegt op te komen voor de zwijgende meerderheid of erger nog 'Het Volk'.

Die 'zwijgende meerderheid' ervaart een probleem beweer je. Die mensen zwijgen en weerspreken die bewering niet. Roep vooral dat je gelooft in 'de beleving van mensen'.

Is er een probleem? De oorzaak ligt altijd aan 'die ander'. Beschuldig mensen met kennis (die noemen wij wetenschappers) dat zij politiek bedrijven. Kennis van die wetenschappers ga je zonder bewijs ondergraven, door te roepen dat die kennis gebaseerd is op modellen en niet op feiten! Beschuldig die mensen met kennis dat zij feiten verdraaien en blijf dit hardnekkig herhalen, ook als al lang bewezen is dat je ongelijk hebt. Speel op de man. Roep dat die ander 'slecht' en 'corrupt' is. De volgende stap is dat je iedereen die het niet met je opvatting eens is buiten haken zet. In de VS heeft Trump de verkiezingen met een klein verschil gewonnen. Als populist bepaalt hij nu wie tot 'het volk' behoort. Die groep wil hij verenigen want in zijn woorden, "die andere mensen doen er niet toe". In de VS dus 47% van de kiezers. Die worden bespot, ontslagen, vervolgd of op zijn minst in de steek gelaten. Daarmee wordt de bijl gelegd aan de wortels van de democratie.

Bestuurders moeten afgerekend worden op voorkomen van sociale onrechtvaardigheid en chaos. Een overheid wordt niet afgerekend op het tevreden en gelukkig maken van mensen, maar het mogelijk maken van vreedzaam maatschappelijk verkeer. Doel is dat redelijk ontspannen levende burgers met een eventueel conflict aan kunnen kloppen bij onpartijdige deskundige instanties of een onpartijdige rechter.

De kernwaarde van een democratie is niet de wil van de meerderheid, maar bescherming van de minderheid. Vertel dat maar eens aan populistten. Eén ding weet ik zeker; geschiedenis leert dat het vrij gemakkelijk is om een democratie te verliezen en heel moeilijk om van een dictator af te komen.

Knok voor onze democratie.

Dick Buursink

Wat schreef men elkaar een eeuw geleden

Door Jan Brummer

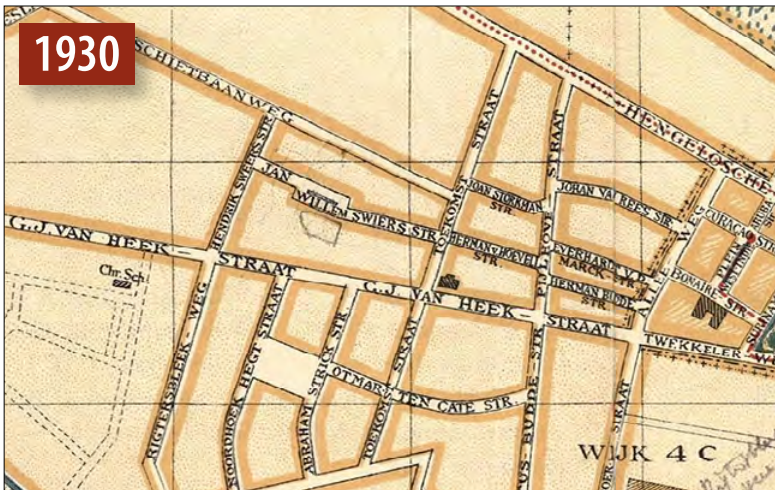

▲ **Ansichtkaart uit 1929 van de Parkweg met Hengelochestraat.**

Beste Reinout,
Hartelijk dank voor je brief waarin zulke goede berichten waren. Een hele spanning dat je nu de datum van je examen weet. Nu maar goed prepareeren. Rustig en gestadig werken en repeteeren. Wees hartelijk gegroet van je liefhebbende Vader.

1928

1930

Aanbesteding
op Dinsdag 9 April 1929, des nam. om 4 uur ten GEMEENTEHUIZES VAN LONNEKER (Nieuwe Gebouw) van:
Het bestraten en riolereren met bijkomende werken van den Twekkerveeldweg, thans genaamd G. J. van Heekstraat en Verlengde Toekomstweg, thans genaamd Toekomstweg Zuidzijde.
(Bestraten over een lengte van pl.m. 1000 M. en riolereren van pl.m. 310 M.)
Aanwijzing Vrijdag 5 April a.s. nam. 3 uur. Samenkomst bij den Grootkatenweg.
Bestek en tekening verkrijgbaar Bureau Bouwzaken a f 1.50 per stel.
Lonneker, 22 Maart 1929.

Verlengde Toekomstweg

► Op mijn vraag waar de Verlengde Toekomstweg ooit lag ontving ik een tiental reacties. Leon Brokers stuurde twee uitsneden van plattegronden uit 1928 en 1930. Samen met een advertentie van maart 1929 met betrekking tot een aanbesteding is duidelijk geworden waar deze weg ooit heeft gelegen.

De Toekomstweg en de Verlengde Toekomstweg heten vanaf 1930 samen de Toekomststraat.

In zijn boek 'Honderdvijvenzeventig jaar straatnamen in Enschede' schrijft J. van Ooyik dat de hier rond 1900 gebouwde woningen door de eigenaar 'De Toekomst' werden genoemd.

Jan Brummer

Het zakenboek van Enschede

▲ In 1947 geeft de firma L.G. Huyskes het 'Zakenboek van Enschede' uit met daarin de nodige advertenties van winkels en bedrijven. In de komende nummers van de Hoesbreef wordt er telkens één geplaatst.

Jan Brummer

Moffendoos

► Onlangs bracht Klaas Prenger, nazaat van de bekende Enschedese banketbakkers, ons een fraaie tweedelige moffendoos van de firma Drehfahl. Het is een set van twee ronde dozen met een diameter 18 cm en een hoogte van 22 cm, die in elkaar geschoven kunnen worden en waar gedurende de voorjaars- en zomermaanden een mof samen met enkele mottenballen in bewaard werd.

Voor hen die niet weten wat een mof of moffel is geef ik hierbij de omschrijving uit het Van Dale woordenboek: "Een brede koker van bontwerk, dienende om de handen warm te houden".

Jan Brummer

▲ De binnenzijde van het deksel.

Eigen Erf

▲ *Eigen Erf uit maart 1928. De brand van N.V. Rozendaal, de tegenwoordige Museumfabriek.*

Vrijdag 17 Maart, 's middags 2 uur, werd brand ontdekt in een groote partij katoenafval op het fabrieksterrein der N.V. Rozendaal's Import- en Export-Mij. te Enschedé. De brand is vermoedelijk ontstaan door uit een locomotief gewaaide vonken, daar de spoorlijn Enschedé-Oldenzaal langs het fabrieksterrein loopt, en ook het droge gras en hout op den berm van de spoorlijn was weggebrand. De fabrieksbrandweer was dadelijk in actie.

Een stille kracht

► Veel van de oude foto's, documenten en afbeeldingen die in de Sliepsteen en de Hoesbreef staan zijn bewerkte versies van het origineel.

De kwaliteit van de veelal oude foto's is vaak matig of slecht. Ze vertonen barsten en/of scheuren en zijn verkleurd. Voor plaatsing worden ze digitaal gerestaureerd en opgefrist.

Sinds eind 2018 heeft Margaret Brummer zich hierover ontfermd. Ook had zij een groot aandeel in de bewerking van de foto's die in het Deurningerstraatboek en het Hogelandboek staan. Een voorzichtige schatting leert dat het inmiddels gaat om zo'n 2.500 foto's en afbeeldingen.

▲ Een voorbeeld van een originele en bewerkte foto. Op de foto Mina van Putten.

(INGEZONDEN MEDEDELING)

Verschijnt dit voorjaar

Een set van twee unieke
boekdelen met verhalen over
de oorlog in een
fraaie cassette

Winkelwaarde
€ 85,00

35,-

Bij voorintekening € 35,00
... daarna € 45,00
(excl. eventuele verzendkosten)

Boeiende, geschiedkundige verhalen over de oorlogsprikelen in de voormalige gemeente Weerselo en interviews met inwoners die de oorlog hebben meegemaakt, verzameld en opgetekend in twee mooie, geïllustreerde boekdelen.

Elk boek bevat ca. 500 pagina's met 100 verschillende verhalen, alles rijklijk geïllustreerd met diverse foto's en situatiekaarten. U krijgt dus ca. 1.000 pagina's te lezen over o.a: de bezetting, verzet, onderduikers, verdriet, luchtoorlog, razzia's, burgerslachtoffers, ontheemde families, het vliegveld Twente, de bevrijding. En diverse dagboeken, onder meer het oorlogsdagboek van burgemeester Scholtens.

Een unieke kans om deze kleurrijke cassette met boeken te bemachtigen tegen een sterk gereduceerde prijs van €35,00.

Vereniging Heemkunde Oalde Gemeente Weersel kan dit doen door toegezegde subsidies en zeer gewaardeerde sponsors. U kunt intekenen om deze eenmalige uitgave met voorrang te krijgen. Er komt geen herdruk!

Hoe deze cassette met 2 boeken te bestellen?

- a. U stuurt een **Email** naar → boekoorlogsverhalen@heemkundeweerselo.nl met uw naam - adres en het aantal cassettes met boeken dat u wilt ontvangen.
- b. U maakt het bedrag over op bankrekening: **NL33RABO0156812959** t.n.v.

Vereniging Heemkunde Gemeente Weerselo.

Vergeet niet uw naam en adres te vermelden om zeker te zijn van een reservering!
Voor eventueel verdere vragen kunt u ook het bovenstaande Emailadres gebruiken.
Bestelling en betaling dienen **vóór 1 april 2025** bij Vereniging Heemkunde binnen te zijn.

Voor mensen buiten de regio is er de mogelijkheid u de cassette met boeken toe te sturen. De verzendkosten zijn €9,50. Deze kosten graag gelijktijdig met de kosten voor de cassette(s) met boeken overmaken.

Verschijning en distributie van deze bijzondere uitgave zal voor 15 juli plaatsvinden. U ontvangt hierover t.z.t. nader bericht.

Een uitgave van

Vereniging Heemkunde
Oalde Gemeente Weersel

de coöperatieve Rabobank